

"Who Exactly is Mashiach Ben Yosef?!"

1. יחזקאל לו, א-כב

היתה עלי יד ה' ויזאאני ברוח ה' ויניחני בתוך הבקעה והיא מלאה עצמות: והעבירני עליהם סביב סביב והנה רבות מאד על פני הבקעה והנה יבשות מאד: ויאמר אלי בן אדם התחיינה העצמות האלה ואמר ה' אלקים אתה ידעת: ויאמר אלי הנבא על העצמות האלה ואמרתי אליהם העצמות היבשות שמעו דבר ה': כה אמר ה' אלקים לעצמות האלה הנה אני מביא בכם רוח וחייתם: ונתתי עליכם גדים והעלתי עליכם בשר וקרמתי עליכם עור ונתתי בכם רוח וחייתם וידעתם כי אני ה': ונבאתי כפאשר צויתי ויהי קול כהנבאי והנה רעש ותקרבו עצמות עצם אל עצמו: וראיתי והנה עליהם גדים ובשר עלה ויקרם עליהם עור מלמעלה ורוח אין בהם: ויאמר אלי הנבא אל הרוח הנבא בן אדם ואמרתי אל הרוח כה אמר ה' אלקים מארבע רוחות באי הרוח ופחי ביהרוגים האלה ויחיו: והנבאתי כפאשר צויתי ותבוא בהם הרוח ויחיו ויעמדו על רגליהם חיל גדול מאד מאד: ויאמר אלי בן אדם העצמות האלה כל בית ישראל המה הנה אמרים יבשו עצמותינו ואבדה תקותנו נגזרנו לנו... כה אמר ה' אלקים הנה אני פתח את קברותיכם והעליתי אתכם מקברותיכם עמי והבאתי אתכם אל אדמת ישראל: וידעתם כי אני ה' בפתחי את קברותיכם ובהעלותי אתכם מקברותיכם עמי: ונתתי רוחי בכם וחייתם והנחתי אתכם על אדמתכם וידעתם כי אני ה' דברתי ועשיתי נאם ה'... ואתה בן אדם קח לך עץ אחד וכתב עליו ליהודה ולבני ישראל חברו חברו ולקח עץ אחד וכתב עליו ליוסף עץ אפרים וכל בית ישראל חברו חברו: וקרבתם אתם אחד אל אחד לך לעץ אחד והיו לאחדים בידך... הנה אני לקח את בני ישראל מבין הגוים אשר הלכו שם וקבצתי אתם מסביב והבאתי אותם אל אדמתם: ועשיתי אותם לגוי אחד בארץ בהרי ישראל ומלך אחד יהיה לכלם למלך ולא יהיו עוד לשני גוים ולא יחצו עוד לשתי ממלכות עוד:

2. רש"י יחזקאל, לו, א- א' והיא מלאה עצמות- רבותינו אמרו שהיו משבט אפרים שיצאו ממצרים לפני הקץ והרגום אנשי גת הנולדים בארץ כמו שאמור בדברי הימים.

3. דהיי"א ז, כ-כג- ובני אפרים שותלח וברד בְּנוֹ וְתַחַת בְּנוֹ וְאֶלְעָדָה בְּנוֹ וְתַחַת בְּנוֹ. וְזָבַד בְּנוֹ וְשׁוֹתְלַח בְּנוֹ וְעֶזֶר וְאֶלְעָד וְהַרְגוּם אֲנָשֵׁי גַת הַנּוֹלָדִים בְּאֶרֶץ כִּי יָרְדוּ לְקַחַת אֶת מְקַנְיָהֶם. וַיִּתְאַבֵּל אֶפְרַיִם אֲבִיהֶם מִיָּמִים רַבִּים וַיָּבֵאוּ אֶחָיו לְנַחְמוֹ.

4. האדמו"ר מסאטמאר, ויואל משה, מאמר שלש שבועות, סי' כד
וכן הוא בכל המדרשים... שפירשו שבועות אלו על בני אפרים ובן כוזיבא ואחרים שעשו פעולות ליקח לעצמם גאולה וממשלה טרם הזמן הראוי ונכשלו עי"ז ר"ל בפורעניות קשה ומרה עד מאד.

5. ברכות יעקב ומשה (בראשית מט; דברים לג)

מציינים את בני יוסף בגבורתם (ויתשב באיתן קשתו, ב' מט, כו; "בכור שורו הדר לו וקרני ראם קרניו בהם עמים ינח יחדו אפסי ארץ" דב' לג, יז), מנהיגותם ("ולקדקד נזיר אחיו", ב' מט, כו; דב' לג, טז); פוריות ארצם ("בן פורת יוסף... ברכות שמים מעל, ברכות תהום רובצת תחת", ב' מט, כב-כה; "מבורכת ה' ארצו, ממגד שמים... וממגד ארץ ומלואה..." דב' לג, יג-טז); בפוריות זרעם ("בן פורת יוסף... ברכות שדיים ורחם", ב' מט, כב-כה; "והם רבבות אפרים והם אלפי מנשה" דב' לג, יז).

6. הופעות בתנ"ך

- א. שופטים ה, יד – "מני אפרים שורשם בעמלק..."
- ב. שם, ח, א- ויאמרו אליו איש אפרים, מה הדבר הזה עשית לנו לבלתי קראות לנו כי הלכת להלחם במדין? ויריבון אתו בחזקה!
- ג. שם, יב, א - ויצעק איש אפרים ויעבר צפונה ויאמרו ליפתח, מדוע עברת להלחם בבני עמון ולנו לא קראת ללכת עמך? ביתך נשרף עליך באש!
- ד. ישעיהו כח, א - "הוי עטרת גאות שכורי אפרים..."
- ה. זכריה י, ז - "והיו כגבור אפרים ושם לבם כמו יין ובניהם יראו ושמחו יגל לבם בה..."

ו. הושע ד, יז-יח - "חבור עצבים אפרים הנח לו. סר סבאם הזנה הזנו אהבו הבו קלון מגיניה".
 ז. תהלים עח, ט - "בני אפרים נושקי רומי קשת הפכו ביום קרב".
 ח. ירמיהו לא - "זה אמר ה' מצא חן (=מתנת חנים ללא שזכו) במדבר עם שרידי חרב הלוח להרגיעו ישראל. מרחוק ה' נראה לי ואתה עולם אהבתיך על פן משכתיך חסד: עוד אבנה ונבנית בתולת ישראל עוד תעדי תפיך ונצאת במחול משחקים. עוד תטעי כרמים בהרי שמרון נטעו נטעים ונחלו. כי יש יום קראו נצרים בהר אפרים קומו ונעלה ציון אל ה' אלקינו... בבכי יבאו ובתחנונים אובלים... לא יפשו בה כי הייתי לישראל לאב ואפרים בכרי הוא... ולא יוסיפו לדאבה עוד. אז תשמח בתולה במחול ובחרים וזקנים יחדו והפכתי אבלם לששון ונחמתים ושמחתים מיגונם... כה אמר ה' קול ברמה נשמע נהי בכי תמרורים רחל מבכה על בניה מאנה להנחם על בניה כי איננו. כה אמר ה' מנעי קולך מבכי ועיניך מדמעה כי יש שכר לפעלתך נאם ה' ושבנו מארץ אויב. ויש תקוה לאחריה נאם ה' ושבנו בנים לגבולם. שמוע שמעתי אפרים מתנדוד ישרתני ואוסר פעגל לא למד השיבני ואשובה כי אתה ה' אלהי... בשתי וגם נכלמתי כי נשאתי חרפת נעורי. הבר זקיר לי אפרים אם ילד שעשעים כי מדי דברי בו זכר אזכרנו עוד על פן המו מעי לו רחם ארחמנו נאם ה'... עד מתי תתחמקין הבת השובבה כי ברא ה' תדשה בארץ נקבה תסובב גבר... בארץ יהודה ובעריו בשובי את שבותם... וישבו בה יהודה וכל עריה יחדו אפרים ונסעו בעדר. כי הרגיתי נפש עיפה וכל נפש דאבה מלאתי.

7. מנהיגיהם

- א. מלכים א יא, כח- והאיש ירבעם גבור חיל וירא שלמה את הנער כי עשה מלאכה הוא ויפקד אתו לכל סבל בית יוסף:
- ב. סנהדרין קב ע"ב
- ג. מפני מה זכה עמרי למלכות? מפני שהוסיף כרך אחד בארץ ישראל. שנאמר 'ויקן את ההר שמרון מאת שמר בככרים כסף ויבן את ההר ויקרא את שם העיר אשר בנה על שם שמר אדני ההר שמרון' (מל"א טז, כד)
- ד. אחאב בנו, שהיה לא רק עובד ע"ז אלא גם שופך דמים, היה מלך חזק ביותר בתחום הצבאי והמדיני,¹ עד כדי שאמרו שהוא "מלך בכיפה" על כל העולם,² ושלא היה עשיר כמוהו.³

8. אפרתי

- א. רות רבה ב, ה- 'אפרתיים', ר' פנחס אמר כל אותה העטרה שנתעטר אפרים מיעקב אבינו בשעת פטירתו מן העולם אמר לו אפרים ראש השבט ראש הישיבה, המעולה והמשובח שבבני יהיה נקרא לשמד, 'בן תוחו בן צוף אפרתי' (שמ"א א, א) 'זירבעם בן נבט אפרתי' (מל"א, יא), 'ודוד בן איש אפרתי' (שמ"א א, יז), 'מחלון וכליון אפרתיים [מבית לחם יהודה]' (רות א, ב).
- ב. ירושלמי יבמות פ"ב, ה"ו- 'המן בן המדתא האגגי וכי המן בן המדתא האגגי? אלא קוצץ בן קוצץ.

9. משיח בן יוסף

א. פסיקתא רבתי לו- 'קומי אורי כי בא אורך וכבוד ה' עליך זרח, כי הנה החשך יכסה ארץ וערפל לאומים ועליך יזרח ה' וכבודו עליך יראה' (ישע' ס, א-ב)... [באותה שעה התרגשו האומות] אמרו לפנינו רבוננו של עולם מי הוא זה שאנחנו נופלים בידו, מה שמו, מה טיבו? אמר להם הקב"ה [הוא] משיח, ושמו אפרים משיח צדקי, [ומגביה] קומתו וקומת דורו ומאיר עיני ישראל ומושיע עמו, ואין כל אומה ולשון יכולה לעמוד [בו] שנאמר 'לא ישיא אויב בו ובן עולה לא יעננו' (תהי' פט, כג),... באותה השעה אמר לו הקדוש ברוך הוא: אפרים משיח צדקי כבר קיבלת עליך (=סבל רב) מששת ימי בראשית, עכשיו יהא צער שלך כצער שלי...".

¹ דב"ר ה, ו.

² מגילה יא, א, ועיין אסת"ר א, ה.

³ תנודב"א ט.

ב. **שם, לז-** "...מלמד שעתידים אבות העולם לעמוד בניסן ואומרים לו: **אפרים משיח צדקנו**, אף על פי שאנו אבותיך, אתה גדול ממנו, מפני **שסבלת** עונות בנינו, ועברו עליך מדות קשות שלא עברו על הראשונים ועל האחרונים, והיית שחוק ולעג באומות העולם בשביל ישראל, וישבת **בחושך** ואפילה **ועיניך לא ראו אור**, וצפד עורך על עצמך וגופך יבש היה כעץ, ועיניך [חשכו] מצום וכחך יבש כחרס, כל אילו **מפני עונות** בנינו, ... אומר להם: אבות העולם, כל מה שעשיתי לא עשיתי אלא בשבילכם ובשביל בניכם ולכבודכם ולכבוד בניכם שיהנו מטובה זו שהשפיע הקדוש ברוך הוא להם לישראל. [אומרים] לו אבות העולם: **אפרים משיח צדקנו** תנוח דעתך שהנחת דעת קונך ודעתינו. אמר רבי שמעון בן פזי באותה שעה **מגביהו** הקדוש ברוך הוא למשיח עד שמי השמים ופורש עליו מזיו כבודו **מפני [אומות] העולם** בפני **הפרסיים הרשעים**, אומר לו **אפרים משיח צדקנו** הוי דיין על אילו **ועשה בהם מה שנפשך חפצה**, שאלמלא **רחמים** שגברו עליך ביותר כבר איבדוך מן העולם ברגע אחד, שנאמר 'הבן יקיר לי **אפרים** אם ילד שעשועים כי מדי דברי בו זכור אזכרנו עוד על כן המו מעי לו רחם ארחמנו נאם ה'" (יר' לא, יט) ...".

ג. **תרג' יונתן שמות מ, יא-** ...מטול יהושע משומשנך ... דעל ידוי עתידא ארעא דישראל לאיתפלגא ומשיחא בר אפרים דנפיק מניה דעל ידוי עתידין בית ישראל למנצחא לגוג ולסיעתיה בסוף יומיא. "[=מצל של יהושע, משרתך, שעל ידו עתידה ארץ ישראל להתחלק, ומשיח בן אפרים שיצא ממנו, שעל ידו עתידים בית ישראל לנצח את גוג וסייעתו באחרית הימים].

ד. **בבא בתרא קכג, ע"ב** [וכן בהרחבה בפסיקתא דרב כהנא, פרשה יג, המכונה "פיסקא מני אפרים"]-**שאין זרעו של עשן נמסר אלא ביד זרעו של יוסף**, שנאמר "והיה בית יעקב אש ובית יוסף להבה ובית עשו לקש וגו'" (עובד' א, יח).

ה. **תנחומא (בובר), פ' ויגש ג-** לעתיד לבא משוח מלחמה עתיד לעמוד מיוסף....

ו. **מדרש תנחומא, פ' בר' א-** 'שור' זה משיח בן יוסף שנמשל לשור".

ז. **בתי מדרשות ח"ב מדרש ואגדה לפרשת האזינו ה, ד"ה תניא-** כי מי בז ליום קטנות (זכריה ד, י) זה משיח בן יוסף, דכתיב אם לוא יסחבום צעירי הצאן' (ירמיה מט, כ).

ח. **ילקוט שמעוני דהי"א-** 'ובני אפרים שותלח... והרגום אנשי גת הנולדים בארץ כי ירדו לקחת את מקניהם ויתאבל אפרים אביהם ימים רבים. אמר רב אלו בני אדם שמנו לקץ וטעו, **ואותם מתים החיה יחזקאל**, שאמרו 'יבשו עצמותינו אבדה תקותנו וגו''. כל אותם שנים שהיו ישראל יושבים במצרים היו בני אפרים יושבים בטח שאנן ושלו, עד שבא נון מבני בניו של אפרים... בגאות לבו שהם מזרע המלוכה ושהם גבורי כח במלחמה, עמדו ולקחו בניהם ובנותיהם ויצאו ממצרים.

ט. **תלמידי הגר"א, קול התור, עמ' תסג-** ע"פ רבינו הגר"א כל עבודת קבוץ גלויות, בנין ירושלים והרחבת ישוב א"י להחזרת השכינה, כל עיקרי העבודה וכל פרטיה... נאחזים ביעודו ובתפקידו של משיחא דאתחלתא משיח הראשון, משיח בן יוסף, שהוא הכח הנסי המסייע לכל פעולה הנעשית **באתערותא דלתתא על דרך הטבע**, כי משיח בן יוסף מארץ ומשיח בן דוד משמים לפי בחינת רחל ולא כנודע בעקבות משיחא וקץ המגולה.

י. **שם, עמ' תעז-** עצמיותו של משיח בן יוסף היא בשלשה סוגים: (א) מב"י העליון... (ב) מב"י התחתון, הוא א' בכל דור... (ג) משיח בן יוסף **השרוי בכל בית ישראל** בכלל, בסוד 'שארית יוסף' שנאמר על כל ישראל ובכל איש ישראל בפרט... ברבים מבני ישראל **אנשי המעשה הזוכים לעשות בקבוץ גלויות וכו'**. כל הזוכה לפי מעשיו וזכות אבות לעשות באותן הפעולות שהן **בתכונותיו** של משיח בן יוסף הרי הוא **ניצוץ משורש נשמתו דמשיח בן יוסף**, כל אחד לפי דרגת-המעשים.

יא. ר"י היילפרין, **סדר הדורות**, ורשה תרל"ז, שנת ב"א תת"ג, עמ' נ- עבדון בן הלל הפרעתוני ... והוא מאפרים... והוא מגלגול **דנון** מבני בניו של אפרים שהוציא ר' אלף שטעו בקץ ונתגלגל אח"כ **בבן כוזיבא**, ועל שלא השלים תיקונו נקרא בשם כוזיבא, כי הרבה סברו שהוא משיח ונהרג גם הוא, **ותיקונו יהיה משיח בן אפרים**...

יב. ר' **צדוק מלבלוין, צדקת הצדיק, עמ' 18-** כמו שאמרו ז"ל (סוטה מט ע"ב) 'בעקבתא דמשיחא חוצפא יסגא', שאז הוא העת לזה [ולעתיד 'נקבה תסובב גברי' (ירמ' לא, כא) ואכמ"ל], ולכך אמר להם משה [למעפילים] 'והיא לא תצלח', נראה שעצה היא אלא שלא תצלח, ודייק: 'והיא', שבכל מקום דרשו רז"ל: 'היא' ולא אחרת, שיש זמן אחר שמצליח, והוא זמננו זה שהוא עקבי משיחא.

יג. ר' סעדיה גאון, אמונות ודעות, מאמר ח', פ"ו - ר"ל אם לא נחזור בתשובה ויהיו המאורעים של בן יוסף, ואם נחזור בתשובה ולא יהיו, יראה לנו משיח בן דוד פתאום...".
יד. קול התור, ע' תפה- 'ויכר יוסף את אחיו והם לא הכירוהו' (בר' מב, ח), ומעשה שטן הוא המסתיר את תכונותיו של משיח בן יוסף, שאין מכירין בעקבות משיחא וגם מזלזלים בהם בעוה"ר".

10. הראי"ה קוק, "המספד בירושלים" - בפטירת ד"ר ב"ז הרצל, כ' בתמוז תרס"ד, מאמרי הראי"ה, עמ' 94-99 וצריך להבין בכלל למה אנו צריכים לשני משיחים, משיח בן יוסף ומשיח בן דוד, והרי התכלית המכוון הוא שנשיא אחד יהיה לכולם, "ודוד עבדי נשיא להם לעולם" ... כשם שיצר השי"ת באדם הגוף והנשמה... וההבדל שביניהם, שלהצד הראשון יש דוגמא בין כל עמי הארץ לישראל, כמו שאנו שוים להם בגופניות... והצד השני הוא הענין המתיחד לישראל עצמם... יוסף היה המשביר... וידע שבעים לשון... ויהודה מיוחד לכח ישראל המיוחד, "היתה יהודה לקדשו" (תהלים קיד)... והנה תכלית בחירת מלכות בית דוד היה שיהיו ב' הכחות נכללים כאחד, ולא די שלא יהיו סותרים זה את זה כ"א עוד עוזרים זל"ז, ואמרו ז"ל במדרש (ב"ר עג, ז) שנאמר בדוד אדמוני, כמו שנאמר בעשו, אלא שנוסף בו טוב עינים, ומדעת סנהדרין הורג... אלא שכיון שנחלקו חלוק ממלכה... שאי אפשר שתהיה הרוחניות מפותחת כראוי אם לא יהיו שלמים עמה כל הקנינים החמריים הנדרשים לאומה שלמה ומשוכלל... והנה, בתור עקבא דמשיח בן יוסף, נתגלה חזיון הציונות בדורנו... שהמנהיג הראשי נפל... ראוי לנו לשים אל לב להשתדל לנטית ההתאחדות של עץ יוסף ועץ יהודה (יחזקאל לז), לשמח בהתנערות חפץ החיי הבריאים החומריים המפעם בכלל באומה, ולדעת שהתכונה הזאת אינן תכליתם של ישראל, כי אם הכשר הגון כשיגודל ע"פ דרכו... ואין התשובה מתקיימת באמת, כ"א כשהכוחות המצויות באומה... יהיו בכל תקפם... ורב יוסף... אמר "ייתי ואזכי דאיתב בטולא דכופיתא דחמריה" (סנהדרין צח ע"ב), "חמריה" הנטיה לעניני החומר האומי הוא ג"כ מחשיך ומונע, לפי המצב הנהוג... ומעט מן האור דוחה הרבה מן החושך, ויהפך ג"כ הרע לטוב, והקללה לברכה. ע"כ אמרו בזוהר בראשית (ח"א ד) ד"רב מתיבתא אשר בהיכלה דמשיחא אמר, מאן דלא הפיך מרירא למתיקא וחשוכא לנהורא לא ייתי הכא", כי היסוד הכשר דורו של משיח הוא להשתמש בכל הכחות היותר גסות לצד הטוב והקדושה היחידית שנתעטרו בה ישראל.

11. האר"י זצ"ל, פרי עץ חיים, שער העמידה, פרק יט- אנו מקובלים שבברכת 'ובנה ירושלים' שבתפילת העמידה, במילים 'וכסא דוד עבדך מהרה לתוכה תכין', יש לכוון שלא ימות משיח בן יוסף.

12. הראי"ה, אורות, עמ' קס- במב"י מתגלה התכונה של לאומיות ישראל... אמנם התכלית האחרונה... השאיפה לאחד כל באי עולם למשפחה אחת לקרא כולם בשם ד', ואע"פ שזה צריך ג"כ מרכז מיוחד, מ"מ אין הכונה כולה רק המרכז... הלאומיות המצומצמת, שיש עמה המגרעות של אהבה פרטית יתרה, ע"כ עתיד מב"י ליהרג, ומלכות אמתית וקימת תהי' מב"ד... נמצא שביטול יצר הרע והריגת מב"י קרובים הם בעינים זל"ז, לפיכך נחלקו חז"ל... אם הוא על מב"י שנהרג או על יצה"ר שנהרג.

13. קול התור, עמ' תסו - "עוד יוסף חי", השיטה היסודית של רבנו [הגר"א] היה "עוד יוסף חי", היינו שמשיח בן יוסף חי ויחיה ותתבטל הגזירה להרג... כי כאמור בו תלויה כל האתחלתא דגאולה... הגזירה [על מיתתו] מתבטלת ע"י אריכות הגלות, ועל-ידי ייסוריו שסובל ונושא חולינו, וע"י המעשים הנעשים במסירות נפש לקבוץ גלויות... וע"י חבלי משיח ויסורי א"י, וע"י תפילותינו בכל יום תמיד בעד חייו והצלחתו... בתפילות הקבועות... והעוסקים בקבוץ גלויות, מקילים את ייסוריו של מב"י... הגזירה מתבטלת באופן שנחלקת לחלקים קטנים, כמשל המובא במדרש (מדרש תה"ו, ג): "משל למלך שכעס על בנו, ונשבע לזרוק בו אבן גדולה. אח"כ ניחם וריחם עליו, ובכדי לקיים שבועתו, שבר את האבן הגדולה לחלקים קטנים, וזרק עליו את החלקים האלה אחד אחד. נמצא שלא נהרג, ובכ"ז סובל גם מהחלקים הקטנים. והם חבלי משיח הבאים קימעא קימעא... ולעומתם צד הישועות, כמרומז בפסוק 'ועת צרה היא ליעקב' (ירמ' ל, ז) ממנה יושע.

14. שם, עמ' תסה-תסו- עקבות משיחא בכללות נפתחו תחלה בשעה הראשונה של בוקר יום הששי לשתיתא, היינו שנת ת"ק לאלף הששי דנא... וכנודע כל שעה ארבעים ואחת שנה ושמונה חדשים.